250. Bijbelstudie over
DE SAMARITANEN
ORANG-ORANG SAMARIA
HASHOM'RONIM
השומרונים

Deel 4: De Samaritaanse vrouw

Hoewel de Samaritaanse tempel op zijn vroegst pas ten tijde van Nehemia gebouwd kan zijn in de vijfde eeuw v.g.t. en niet eerder, gaan de huidige Samaritanen ervan uit, dat het eerste heiligdom en het altaar al kort na de intocht in het Beloofde Land onder leiding van Y'hoshua [Jozua] op de berg גרזים Gerizim zou zijn gebouwd. Daarmee wijkt de Samaritaanse traditie fundamenteel af van zowel de Hebreeuwse Bijbel alsook van de seculiere archeologie, want in דברים D'varim [Deuteronomium - Ulangan] 27:1-8 staat geschreven, dat de Eeuwige de opdracht gaf, om dit altaar op de berg עיבל Eval [Ebal] te bouwen, waar hij tussen 1982 en 1989 door de Israëlische archeoloog Adam Zertal ook daadwerkelijk werd opgegraven: *"Moshe [Mozes] droeg, samen met de oudsten van Israël, het volgende aan het volk op: Leef alle geboden na die ik u vandaag gegeven heb. En op de dag dat u de Jordaan oversteekt om het land binnen te gaan dat de Eeuwige, uw G'd, u zal geven, moet u daar aan de overkant grote stenen oprichten. Nadat u daarop een kalklaag hebt aangebracht, moet u de wetten waarin ik u onderwezen heb erop schrijven. Dan mag u het land van melk en honing, dat de Eeuwige, de G'd van uw voorouders, u heeft beloofd, binnentrekken. Plaats, zodra u de Jordaan bent overgestoken, de stenen op de Eval [Ebal], zoals ik u nu voorschrijf, en voorzie ze van een kalklaag. Bouw daar bovendien een altaar voor de Eeuwige, uw G'd, van stenen die niet met ijzeren gereedschap bewerkt zijn, en breng Hem brandoffers op het uit ruwe steen opgetrokken altaar. Breng er vredeoffers en houd een feestmaal ten overstaan van de Eeuwige, uw G'd. Schrijf alle bepalingen van deze wet heel duidelijk op die stenen!"* (NBV). **Bahasa Indonesia:** *"Dan Moshe [Musa] beserta tua-tua Israel memerintahkan kepada bangsa itu, dengan mengatakan: Taatilah seluruh perintah yang aku perintahkan kepadamu pada hari ini. Dan akan terjadi pada waktu kamu menyeberangi Yordan ke negeri yang Tuhan, Elohimmu, berikan kepadamu, maka engkau harus mendirikan batu-batu besar bagi dirimu dan haruslah melaburnya dengan kapur. Dan engkau harus menuliskan pada batu-batu itu semua perkataan torat ini apabila engkau sudah menyeberang supaya engkau dapat masuk ke negeri yang Tuhan, Elohimmu, berikan kepadamu, suatu negeri yang berlimpah dengan susu dan madunya, sebagaimana telah Tuhan, Elohimmu leluhurmu, katakan kepadamu. Dan akan terjadi apabila kamu telah menyeberangi Yordan, kamu mendirikan batu-batu ini, seperti yang aku perintahkan kepadamu pada hari ini di gunung Ebal, maka engkau harus melaburnya dengan kapur. Dan engkau harus mendirikan mezbah bagi Tuhan, Elohimmu, di sana, sebuah mezbah batu; jangan engkau mengolahnya dengan perkakas besi. Engkau harus membangun mezbah dari batu yang utuh bagi Tuhan, Elohimmu. Dan engkau harus membuat persembahan bakaran membubung di atasnya bagi Tuhan, Elohimmu. Dan engkau harus mengurbankan persembahan-persembahan pendamaian, dan engkau harus makan di sana, dan engkau harus bersukaria di hadapan Tuhan, Elohimmu. Dan engkau harus menuliskan pada batu-batu itu semua perkataan torat ini dengan sangat jelas!"*

Deze opdracht van HaShem werd meteen uitgevoerd nadat de Israëlieten de Jordaan waren overgestoken en het Beloofde Land waren binnengetrokken: *"Hierna bouwde Y'hoshua [Jozua] op de Eval [Ebal] een altaar voor de Eeuwige, de G'd van Israël, zoals Moshe [Mozes], de dienaar van de Eeuwige, het volk van Israël had opgedragen. Hij bouwde het altaar volgens de voorschriften van Moshe [Mozes]: een altaar van ruwe stenen, die niet met ijzeren gereedschap bewerkt waren. De Israëlieten brachten daarop brandoffers en vredeoffers voor de Eeuwige. Y'hoshua maakte op stenen een afschrift van de wet die Moshe*

in aanwezigheid van het volk had opgeschreven!" (יהושע Y'hoshua [Jozua] 8:30-32, NBV). **Bahasa Indonesia:** *"Kemudian Yosua mendirikan sebuah mezbah bagi Tuhan, Elohim Israel, di gunung Ebal, sebagaimana Musa, hamba Tuhan itu, memerintahkan umat Israel, seperti yang tertulis di dalam kitab torat Musa, sebuah mezbah dari batu-batu utuh, yang di atasnya tidak suatu pun dibuat dengan memakai perkakas besi. Lalu mereka meletakkan di atasnya persembahan bakaran bagi Tuhan, dan mengurbankan persembahan pendamaian. Dan di sana, di atas batu-batu itu, ia menuliskan salinan torat Musa, yang telah dia tuliskan di hadapan umat Israel!"* Beide teksten geven duidelijk aan, dat het altaar op de berg Eval [Ebal] gebouwd is, hetgeen door de archeologische opgraving bevestigd werd.

<u>Gerizim, de berg van de zegeningen</u>

De voornaamste reden voor de stellige Samaritaanse overtuiging, dat het altaar niet op de Eval, maar op de Gerizim zou zijn gebouwd, is het tiende gebod in hun eigen versie van de Tora, dat de verering van de berg Gerizim als centrum van aanbidding voorschrijft en juist op dit punt volledig afwijkt van de Masoretische tekst. Het totale aantal van tien geboden blijft wel hetzelfde omdat het eerste gebod, *"Gij zult geen andere goden naast Mij hebben"* door de Samaritanen slechts als een inleiding wordt opgevat. Zij tellen het samen met het verbod op het maken van afgodsbeelden als één gebod. Daar het verbod op begeerte hierdoor het negende gebod wordt, ontstaat er ruimte voor dit specifieke tiende gebod betreffende de heiligheid van de berg Gerizim, dat een letterlijke weergave van de reeds eerder geciteerde tekst uit דברים D'varim [Deuteronomium] 27:1-8 blijkt te zijn, met het enige verschil, dat de naam van de Eval in de Samaritaanse tekst veranderd is in Gerizim. Het tiende gebod luidt hier dus als volgt: *"En het zal geschieden, wanneer de Eeuwige, uw G'd, u in het land van de Kanaänieten zal brengen om het in bezit te nemen, dat u grote stenen voor u zult oprichten, en die met kalk bestrijken, en dat u op de stenen al de woorden van deze Wet zult schrijven. En het zal geschieden, wanneer u de Jordaan oversteekt, dat u deze stenen, die Ik u heden gebied, zult oprichten op de berg Gerizim. En u zult daar een altaar bouwen voor de Eeuwige, uw G'd, een altaar van stenen. U mag geen ijzeren gereedschap daarover bewegen. Van onbehouwen stenen moet u het altaar bouwen, en u zult daarop brandoffers brengen aan de Eeuwige, uw G'd. En u zult vredeoffers brengen en daar eten en u verblijden voor het aangezicht van de Eeuwige, uw G'd. Deze berg ligt aan de overkant van de Jordaan achter de weg naar de zonsondergang, in het land van de Kanaänieten die in de Vlakte wonen, tegenover Gāl'gāl, bij de eiken van Mōrā'ā [Moreh], tegenover Shākēm [Sichem]."*

Het Samaritaanse ontzag voor de heiligheid van de berg Gerizim alsook zijn status als הר ברכה Har B'racha [Berg van de zegen] is niet alleen gebaseerd op het 10e gebod in hun versie van de Tora, maar vooral ook op het bekende Bijbelse verhaal, waarin Moshe [Mozes] namens de Eeuwige aan Y'hoshua [Jozua] de volgende instructies gaf: *"Besef goed, vandaag stel ik u voor de keuze tussen zegen en vloek. Zegen, als u gehoorzaam bent aan de geboden van de Eeuwige, uw G'd, zoals ik ze u vandaag voorhoud. Vloek, als u zijn geboden niet gehoorzaamt en afwijkt van de weg die ik u vandaag wijs en achter andere goden aan loopt die u eerst niet kende. Wanneer u straks door Zijn toedoen in het land aankomt dat u in bezit zult nemen, moet u op de Gerizim de zegen uitspreken, en op de Eval [Ebal] de vloek. Deze bergen liggen ten westen van de Jordaan, ter hoogte van Gil'gal, vlak bij de eiken van More. Ze zijn te bereiken over de weg die door het gebied van de Kanaänieten in de Jordaanvallei naar het westen loopt! (…) Daarna gaf Moshe [Mozes] het volk deze aanwijzingen: Wanneer u de Jordaan bent overgestoken, moeten de stammen Shim'on [Simeon], Levi, Yehuda [Juda], Yisachar [Issachar], Yosef [Jozef] en Bin'yamin [Benjamin] zich op de Gerizim opstellen en daar de zegen uitspreken. Op de Eval [Ebal] moeten zich de stammen R'uven [Ruben], Gad, Asher [Aser], Z'vulun [Zebulon], Dan en Naf'tali [Naftali] opstellen om de vloek uit te spreken!"* (דברים D'varim [Deuteronomium - Ulangan] 11:26-30 en 27:11-13, NBV). **Bahasa Indonesia:** *"Sesungguhnya aku memperhadapkan kepadamu pada hari ini, berkat dan nistaan; berkat apabila kamu menaati perintah Tuhan, Elohimmu, yang Aku perintahkan kepadamu pada hari ini; dan nistaan, jika kamu tidak menaati perintah Tuhan, Elohimmu, tetapi menyimpang dari jalan yang Aku perintahkan kepadamu pada hari*

ini, dengan mengikuti ilah lain yang tidak kamu kenal. Dan terjadilah, apabila Tuhan, Elohimmu, membawa engkau masuk ke negeri yang ke sana engkau masuki untuk memilikinya, maka engkau harus mengucapkan berkat di atas gunung Gerizim dan nistaan di atas gunung Ebal. Bukankah keduanya terletak di seberang Yordan, dan di belakang arah matahari terbenam, di negeri orang Kanaan yang diam di Araba, berseberangan dengan Gilgal di dekat pohon-pohon terbantin di More? (…) Dan pada hari itu juga Musa memerintahkan umat itu dengan mengatakan: Inilah yang harus berdiri di gunung Gerizim untuk memberkati umat itu, pada saat kamu menyeberangi Yordan: Simeon, Lewi, Yehuda, Isakhar, Yusuf dan Benyamin. Dan inilah yang harus berdiri di gunung Ebal di atas nistaan: Ruben, Gad, Asher, Zebulon, Dan, serta Naftali!" Dat de Eval [Ebal] daadwerkelijk de berg is, waarop de vervloekingen moesten worden uitgesproken werd in 2019 bevestigd door een opmerkelijke vondst: het vloektablet! Bij het natzeven van aarde die afkomstig was van een eerdere opgraving bij het altaar op de berg Eval werd door het team van de archeoloog Scott Stripling een klein, opgevouwen loden amulet gevonden, dat helaas niet kon worden geopend zonder het te beschadigen. 3D-reconstructies en gedetailleerde foto's van de binnenkant met behulp van geavanceerde CT-scans onthulden echter een oude Hebreeuwse vloek in het Proto-Sinaïtische schrift. De inscriptie, die door onderzoekers van tussen 1400 en 1200 v.g.t. gedateerd wordt, bevat een tekst met een vervloekingspreuk in de naam van de G'd van Israël, waarbij niet de volledige vierletterige naam יהוה wordt gebruikt, maar יהו, een verkorte, vroege vorm van de heilige naam. Ik zal de inhoud van deze vervloekingspreuk, die op de berg van de vervloekingen gevonden is, hier niet citeren, maar de vondst van dit loden amulet bevestigt wel het Bijbelse verhaal met betrekking tot deze berg.

Nadat de Israëlieten o.l.v. Y'hoshua [Jozua] de Jordaan waren overgestoken, deden ze wat de Eeuwige hen had opgedragen: *"Ondertussen stond Israël, met alle oudsten, griffiers en rechters ter weerszijden van de ark van het verbond met de Eeuwige, tegenover de Levitische priesters die de ark droegen. Zowel de geboren Israëlieten als de vreemdelingen die bij hen woonden waren aanwezig. De ene helft van het volk keek uit op de Gerizim en de andere helft keek uit op de Eval [Ebal], zoals Moshe [Mozes], de dienaar van de Eeuwige, had opgedragen. Eerst zegende Y'hoshua [Jozua] het volk van Israël, zoals Moshe had opgedragen, en daarna las hij heel diens wetboek voor, woord voor woord, ook alle zegeningen en vervloekingen die in dat boek zijn opgeschreven. Er was geen voorschrift van Moshe dat Y'hoshua niet voorlas aan de Israëlieten, die daar allemaal bijeengekomen waren. Ook de vrouwen en kinderen en de vreemdelingen die bij hen woonden waren daar aanwezig!"* (יהושע Y'hoshua [Jozua] 8:33-35, NBV). **Bahasa Indonesia:** *"Dan seluruh orang Israel, dan para tua-tua, dan para penguasa, dan para hakim, berdiri di sisi sini dan di sisi sana dari tabut itu, di hadapan para imam, suku Lewi, yang mengangkut tabut perjanjian Tuhan, orang asing maupun anak negeri; setengah dari mereka di depan gunung Gerizim, dan setengah dari mereka di depan gunung Ebal, sebagaimana Musa, hamba Tuhan itu, telah memerintahkannya pertama kali, bahwa mereka harus memberkati bangsa Israel. Dan sesudah itu, ia membacakan segala perkataan kitab torat, berkatnya dan kutuknya, sesuai dengan segala yang tertulis di dalam kitab torat. Tidak ada sepatah kata pun dari semua yang Musa perintahkan yang tidak Yosua bacakan di hadapan seluruh jemaat Israel, juga kepada wanita-wanita, dan anak-anak, serta orang-orang asing yang hidup di tengah-tengah mereka!"*

Volgens de Samaritaanse tradities, die in 1355 n.g.t. zijn vastgelegd in Sefer haYamim [Het Boek van de Dagen ofwel De Kronieken], in het Arabisch Kitab al-Ta'rikh genaamd, plaatste Y'hoshua [Jozua] in het tweede jaar na de intocht van de Israëlieten in het land Kanaän de originele tabernakel, de Mish'kan op de berg Gerizim, omdat de Samaritaanse Tora in דברים D'varim [Deuteronomium] 12:5 expliciet vermeldt, dat de berg Gerizim *"de plaats is die G'd heeft uitgekozen"* om Zijn naam daar te vestigen, in tegenstelling tot de Joodse Tora die spreekt over *"de plaats die G'd zal uitkiezen"*. De priester Eli zou volgens de Samaritaanse Kroniek op de heilige berg Gerizim echter in opstand zijn gekomen tegen de rechtmatige hogepriester Uzi. Eli verliet de Gerizim met zijn volgelingen en bouwde in Shilo [Silo] een replica van de originele tabernakel en maakte daar ook een duplicaat van de Ark

des Verbonds. Dat is echter niet waar, want volgens יהושע Y'hoshua [Jozua] 18:1 stond de ontmoetingstent reeds vanaf het begin in Shilo, waar volgens de verzen 8-10 van hetzelfde hoofdstuk de legerplaats van de Israëlieten was en waar de loten voor de verdeling van het land voor het aangezicht van de Eeuwige geworpen werden. De ontmoetingstent werd dus direct na de verovering van Kanaän door Y'hoshua [Jozua] zelf in Shilo geplaatst en niet op de berg Gerizim en stond daar dus al honderden jaren voordat de priester Eli werd geboren. Desalniettemin vertelt de Samaritaanse Sefer haYamim, dat Shema [het Samaritaanse woord voor HaShem] de echte, originele tabernakel en de heilige Ark op de berg Gerizim op het zelfde moment waarop Eli het rivaliserende heiligdom met de namaak-ark in Shilo had opgericht, op miraculeuze wijze liet verdwijnen en sindsdien voor de mensheid verborgen houdt, totdat de Taheb [de Samaritaanse Messias] zal komen om alles te herstellen. Volgens de Samaritaanse visie heeft Eli dus het schisma veroorzaakt tussen de Samaritanen en de Joden, terwijl de Bijbelse geschiedenis alsook de archeologie heeft aangetoond, dat dit van veel latere datum was.

De ontheiliging van de Samaritaanse tempel

De hellenistische koning Antiochus IV Epiphanes, die zichzelf tot de aardse manifestatie en belichaming van de Griekse oppergod Zeus had verklaard en aan iedereen die weigerde hem te aanbidden de doodstraf oplegde, probeerde de Joodse cultuur en religie volledig uit te wissen. Hij stelde kwaadaardige inspecteurs aan in Judea en Samaria om G'ds volk te onderdrukken en liet in de winter van het jaar 167 v.g.t., op de 15e Kis'lev, een altaar voor Zeus boven op het altaar in de Joodse tempel plaatsen: *"De tempel en de priesters werden ontwijd. Er werden altaren gebouwd en heiligdommen en tempeltjes ingericht voor afgodsbeelden, en er werd vlees van varkens en andere onreine dieren geofferd. (…) Op 15 Kislev van het jaar 145 liet de koning een verwoestende gruwel op het altaar bouwen en in de andere steden van Judea liet hij altaren neerzetten! Voor de huisdeuren en op straat werd wierook gebrand. Werden er wetsrollen gevonden, dan werden deze verscheurd of verbrand. Wie in het bezit van zo'n verbondsrol bleek te zijn of volgens de Tora [Wet] leefde, werd op last van de koning ter dood gebracht. Maand na maand lieten de inspecteurs in Israël hun macht voelen door overtreders die ze in de steden aantroffen ter dood te brengen. En op de vijfentwintigste van de maand offerden ze op het afgodsaltaar dat boven op het oude altaar stond!"* (מכבים א Makabim alef [1 Makkabeeën] 1:46-47 en 54-59, NBV).

Waarom staat er "het jaar 145" in vers 54, terwijl het volgens historische bronnen het jaar 167 was? Dat komt, omdat de schrijver hiervoor de Seleucidische kalender gebruikt, waarin de jaren geteld werden vanaf het begin van de Griekse koningstijd in het Nabije Oosten, die in het najaar van 312 v.g.t. begon. Als men dus 145 jaar van de 312 jaar aftrekt, dan komen we dus precies uit bij het jaar 167 v.g.t. in onze moderne kalender.

De vreselijke gebeurtenissen in de maand Kislev van dat jaar staan ook opgetekend in het tweede Makkabeeënboek, waarin ook de Samaritaanse tempel op de berg Gerizim genoemd word: *"Antióchus, die zich in zijn hoogmoed en arrogantie verbeeldde dat hij het land bevaarbaar kon maken en de zee begaanbaar, reisde al spoedig door naar Antiochië, met medeneming van achttien-honderd talent uit de tempel. Hij liet gouverneurs achter om het volk te kwellen: in Jeruzalem de Frygiër Filippus, nog barbaarser in zijn optreden dan de man die hem had aangesteld, en in Sichem Andronikus. En dan was er nog Menelaüs, die als geen ander het volk onderdrukte! […] Niet lang daarna stuurde de koning de Athener Geron om de Joden te dwingen de tradities van hun voorouders af te zweren en niet langer naar G'ds voorschriften te leven. Door zijn toedoen werd de tempel in Jeruzalem ontwijd en genoemd naar Zeus Olympius, terwijl de tempel op de Gerizim op verzoek van de bevolking van Sichem aan Zeus Xenius werd gewijd!"* (מכבים ב Makabim bet [2 Makkabeeën] 5:21-23 en 6:1-2, NBV). In vers 2 staat, dat dit laatste op verzoek van de lokale bevolking van Sh'chem [Sichem] gebeurde, hetgeen echter door de huidige Samaritanen stellig wordt ontkend en ook historisch zeer omstreden is. Toch waar komt deze betichting vandaan? Zit er misschien toch wel een kern van waarheid in?

De geschiedschrijver Josephus Flavius heeft het over een bepaalde brief: *"De Samaritanen, de Joden dus deerlijk geplaagd ziende, onthielden zich toen wel van te beweren dat zij één*

en dezelfde oorsprong hadden, en dat hun tempel van Gerizim aan de almachtige G'd toegewijd was; maar zij verklaarden dat ze van de Perzen en de Meden afkomstig waren, en dat ze naar Samaria gezonden waren, om die plaats te bewonen; hetwelk inderdaad waar was. Zij zonden gezanten aan de Koning Antióchus, die hem het volgende smeekschrift overleverden: Verzoek hetwelk de Sidoniërs, die te Sichem wonen, aan de Koning Antióchus, de zichtbaren god, aanbieden. Onze voorouders, door grote en gedurige pestziekten geplaagd, hebben door een oud bijgeloof zich laten bewegen een feestdag te vieren, die door de Joden Sabbat genoemd wordt; ook hebben zij op de berg Gerizim een tempel ter ere van een naamloze G'd gebouwd, en daarna slachtoffers geofferd. Thans echter, nu het u goed gedacht heeft de Joden te straffen, gelijk zij verdienen, willen zij, die uw bevelen uitvoeren, ons eveneens behandelen als hen, doordien zij zich inbeelden dat wij één zelfden oorsprong hebben. Maar het zal ons licht vallen uit onze gedenkschriften te tonen, dat wij Sidoniërs zijn. Nademaal wij dan, Heer Koning, aan uw goedertierenheid en bescherming niet kunnen twijfelen, bidden wij u, aan Apollonius, onzen landvoogd, en Nikanor uw koninklijken bewindsman, te bevelen, dat zij ons niet schuldig achten aan dezelfde misdaden als de Joden, welker gewoonten en oorsprong ten enenmale van de onze verschillen. Voorts verzoeken wij, dat onze tempel, die tot hiertoe geen naam van enigen god gevoerd heeft, voor het toekomende de tempel van de Griekse Jupiter genoemd worde; opdat wij in ruste mogen blijven, en, onzen arbeid onbeschroomd verrichtende, u des te grotere schattingen kunnen betalen. Op dit verzoek schreef Antióchus aan Nikanor aldus: De Koning Antióchus aan Nikanor. De Sidoniërs, te Sichem wonende, hebben ons dit nevensgaande smeekschrift aangeboden, en de brengers daarvan hebben aan ons en onzen Raad genoegzaam doen blijken, dat zij aan de misdrijven der Joden geen deel hebben, maar dat zij genegen zijn volgens de gewoonten der Grieken te leven. Hierom is het dat wij hen onschuldig verklaren aan alle medeplichtigheid, en hun verzoek, om hun tempel naar de Griekse Jupiter te noemen, toestaan, hetzelve ook aan Apollonius, hun landvoogd bevelende. Gegeven in het zes en veertigste jaar, op de achttienden dag der maand Hekatombeon!" (Antiquitates Judaicae [Joodse Oudheden], boek 12, hoofdstuk 5, paragrafen 257-264).

In deze brief, die door sommige geleerden als authentiek wordt beschouwd, benadrukten de gehelleniseerde Samaritanen hun onderscheid van de Joden zowel op basis van ras alsook van gebruiken door te benadrukken dat zij van Fenicische origine waren. Spraken de ondertekenaars van deze brief namens alle Samaritanen? Zeker niet, en vooral niet namens de inheemse Israëlitische Samaritanen! De schrijvers van de brief identificeerden zichzelf immers als Sidoniërs die in Sichem woonden en hadden het over hun voorouders, die zich destijds van elders in Samaria gevestigd hadden. Er bestonden in de oudheid inderdaad nauwe handelsbetrekkingen tussen Fenicische kuststeden als Sidon en het binnenland van Samaria, via de wegen die langs Sichem liepen, maar volgens historische bronnen vond er geen omvangrijke Fenicische immigratie naar Sichem plaats. Hoewel er talrijke Fenicische handelaars en priesters in de administratieve hoofdstad Samaria zelf verbleven, die op circa 11 kilometer afstand naast Sichem lag en waar zij de Fenicische cultus van hun afgod Ba'al-Mel'qart introduceerden, is een grootschalige permanente vestiging van heidense Sidoniërs in de religieuze Samaritaanse hoofdstad Sichem zeer onwaarschijnlijk. Sichem, in het Iv'rit Sh'chem en in het Samaritaanse Hebreeuws Shākēm genaamd, het huidige Nablus, bloeide in de Hellenistische periode op als het religieuze centrum van de Israëlitische Samaritanen, die met hun tempel op de aangrenzende berg Gerizim. Vasthielden aan hun strikte religieuze identiteit. Om deze reden debatteren historici en theologen al heel lang over de vraag of er daadwerkelijk een grote groep van etnische Sidoniërs in Sichem woonde. Sommige historici zoals Josephus, die zelf een sterke anti-Samaritaanse houding op na hield, zien deze brief als een puur strategische list. Zij gaan er dus van uit, dat de schrijvers van de brief gewoon etnische Israëlieten waren, die zich van de Joodse opstandelingen, de Makkabeeën, openlijk distantieerden door zichzelf Sidoniërs te noemen om daarmee hun eigen hachje te redden. Andere historici denken daar toch wel iets genuanceerder over, want ondanks het feit, dat Sichem destijds het religieuze en culturele centrum van de Samaritanen was, verschoof de cultuur ook in deze stad tijdens de Hellenistische overheersing sterk richting de Griekse invloedsfeer. In toenemende mate namen zowel autochtone alsook allochtone inwoners Griekse gewoonten over. Volgens mij was het derhalve best mogelijk, dat er inderdaad ook

etnische Sidoniërs in Sichem woonachtig waren, migranten en invloedrijke kooplieden en het zou best wel kunnen, dat zij samen met gehelleniseerde Samaritaanse leiders de brief aan koning Antiochus IV Epiphanes stuurden. Ik vind het wel belangrijk om erop te wijzen, dat niet iedereen in Sichem en de rest van de Samaritaanse regio het daarmee eens was, want lang niet alle Samaritanen dachten hier hetzelfde over. Naast degenen die de pragmatische keuze maakten om uit angst voor zware vervolgingen met de naamswijziging in te stemmen, bleef er in en rond Sichem een strenge, devoot gelovige kern van Samaritanen bestaan, die vasthield aan hun eigen Mozaïsche wetten en tradities en die liever stierven dan hun geloof te verloochenen. Een unanieme instemming met de naamswijziging en ontheiliging van hun tempel heeft dan ook binnen de Samaritaanse bevolking nooit bestaan. Desalniettemin bleef een grote gewapende opstand uit omdat de bevolking van Samaria terughoudender op de Hellenistische onderdrukking reageerde dan de Makkabeeën in Judea.

De verwoesting van de Samaritaanse tempel

De Joden kwamen dus wel in opstand tegen de Griekse overheersing, heroverden hun tempel na een bloedige strijd in het jaar 164 v.g.t., reinigden de tempel van de Griekse afgodsbeelden en wijdden hem op 25 Kis'lev van dat jaar opnieuw in. De Samaritanen deden dat echter niet om de wrede vervolging en de verwoesting van hun tempel te voorkomen. Deze keuze versterkte de diepe breuk tussen de Joden en de Samaritanen. Daarom trok de Joodse koning en hogepriester Yochanan, in historische bronnen beter bekend onder de Griekse naam Johannes Hyrkanus in het jaar 128 v.g.t. naar Samaria en maakte de tempel op de berg Gerizim, die in tegenstelling tot de Joodse tempel niet gereinigd en heringewijd was, met de grond gelijk. Hij wist het Hasmonese Rijk zowel naar het zuiden alsook naar het noorden toe flink uit te breiden door te profiteren van het feit, dat de Seleucidische koning Antochius VII Euergetes Sidetes op 20 mei van het jaar 129 v.g.t. zelfmoord had gepleegd, nadat zijn leger door de Parthen vernietigend was verslagen.

Josephus Flavius schrijft hierover: *"Zodra Hyrkanus de dood van Antiochus vernomen had trok hij met zijn leger naar de steden van Syrië, in de hoop, dat hij ze van krijgsvolk ontbloot zou vinden. Hij nam Madaba in, na een beleg van zes maanden, bemachtigde Samega, benevens de naburige vlekken, bovendien Sichem en Gerizim; ook bracht hij de Kuteërs ten onder, die de Tempel onderhielden, welke met verlof van Alexander de Grote, naar het voorbeeld van die van Jeruzalem gebouwd was, door Sanballat, ten gevalle van zijn schoonzoon Manasse, broeder van Jaddua de Hogepriester, gelijk hier voren verhaald is; deze Tempel werd vernield, tweehonderd jaren nadat hij gesticht was!"* (Antiquitates Judaicae [Joodse Oudheden], boek 13, hoofdstuk 9, paragrafen 254-256).

Zoals ik de vorige keer al heb uitgelegd, hebben archeologische opgravingen aangetoond, dat de Samaritaanse tempel niet met verlof van Alexander de Grote werd gebouwd, maar honderd jaar eerder, ten tijde van Nehemia. Hyrkanus heeft de tempel op de berg Gerizim dus niet tweehonderd, maar driehonderd jaren na zijn stichting vernield. Hoewel Josephus door huidige historici vanwege zijn onnauwkeurige chronologie rond de bouw van de tempel wordt bekritiseerd, hebben grootschalige opgravingen op de berg Gerizim zijn verslag over de verwoesting van dit heiligdom volledig bevestigd. Dikke aslagen en brandsporen op de stenen overblijfselen getuigen ervan, dat de tempel in de as gelegd en met de grond gelijk gemaakt werd. Ook werden daar Hasmonese munten gevonden uit de tweede eeuw v.g.t., waarin de militaire campagne van Hyrkanus plaatsvond. In tegenstelling tot Josephus, die hen in zijn verslag als Kuteërs beschreef, zag Hyrkanus de Samaritanen waarschijnlijk als echte Israëlieten. Zijn veldtocht, die derhalve vermoedelijk bedoeld was om de noordelijke stammen van Israël onder dwang met de zuidelijke stammen te herenigen en de ontwijdde rivaliserende tempel te verwijderen, werkte echter averechts en resulteerde daarentegen juist in wrok en vervreemding van de Samaritanen jegens hun Joodse broeders, wat leidde tot een verslechtering van de betrekkingen tussen de twee die vele eeuwen duurde. Hoewel de hedendaagse Samaritanen door het opperrabbinaat nog steeds niet als geloofsgenoten erkend zijn, worden zij door de Israëlische regering gelukkig wel als Israëlieten beschouwd en hebben derhalve ook de Israëlische nationaliteit. Hun tempel mag dan wel verwoest en daarna nooit meer herbouwd zijn, maar de heilige berg Gerizim is nog steeds hun plaats van aanbidding, waar zij overeenkomstig de Tora in de avondschemering bij het begin van de 14e

Nisan de lammeren voor Pesach slachten en ook alle andere moadim [Bijbelse feesten] vieren. In de tijd van Yeshua was de relatie tussen de Joden en de Samaritanen in elk geval nog sterk onderkoeld.

De Samaritaanse vrouw

Ik wil in het vierde en laatste deel van deze studiereeks daarom ook aandacht besteden aan het belangrijke gesprek van Yeshua met de Samaritaanse vrouw op Zijn terugweg van Judea naar Galilea: *"Daarvoor moest hij door Samaria heen. Zo kwam hij bij de Samaritaanse stad Sichar [Sh'chem ofwel Sichem], dicht bij het stuk grond dat Ya'aqov [Jakob] aan zijn zoon Yosef [Jozef] gegeven had, waar Be'er Ya'aqov [de Jakobsbron] is. Yeshua [Jezus] was vermoeid van de reis en ging bij de bron zitten; het was rond het middaguur. Toen kwam er een Samaritaanse vrouw water putten. Yeshua zei tegen haar: Geef Mij wat te drinken. Zijn leerlingen waren namelijk naar de stad gegaan om eten te kopen. De vrouw antwoordde: Hoe kunt U, als Jood, mij om drinken vragen? Ik ben immers een Samaritaanse!' Joden gaan namelijk niet met Samaritanen om. Yeshua zei tegen haar: Als u wist wat G'd wil geven, en wie het is die u om water vraagt, zou u Hém erom vragen en dan zou Hij u levend water geven. Maar Heer, zei de vrouw, U hebt geen emmer, en de put is diep - waar wilt U dan levend water vandaan halen? U kunt toch niet meer dan Ya'aqov, onze voorvader? Hij heeft ons die put gegeven en er zelf nog uit gedronken, en ook zijn zonen en zijn vee. Iedereen die dit water drinkt zal weer dorst krijgen, zei Yeshua, maar wie het water drinkt dat Ik hem geef, zal nooit meer dorst krijgen. Het water dat Ik geef, zal in hem een bron worden waaruit water opwelt dat eeuwig leven geeft. Geef mij dat water, Heer, zei de vrouw, dan zal ik geen dorst meer hebben en hoef ik ook niet meer hierheen te komen om water te putten. Toen zei Yeshua tegen haar: Ga uw man eens roepen en kom dan weer terug. Ik heb geen man, zei de vrouw. U hebt gelijk als u zegt dat u geen man hebt, zei Yeshua, u hebt vijf mannen gehad, en degene die u nu hebt is uw man niet. Wat u zegt is waar. Daarop zei de vrouw: Nu begrijp ik, Heer, dat u een profeet bent! Onze voorouders vereerden G'd op deze berg, en bij U zegt men dat in Jeruzalem de plek is waar G'd vereerd moet worden. Geloof me, zei Yeshua, er komt een tijd dat jullie noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zullen aanbidden. Jullie weten niet wat je vereert, maar wij weten dat wel; de redding komt immers van de Joden. Maar er komt een tijd, en die tijd is nu gekomen, dat wie de Vader echt aanbidt, Hem aanbidt in Geest en in waarheid. De Vader zoekt mensen die Hem zo aanbidden, want G'd is Geest, dus wie Hem aanbidt, moet dat doen in Geest en in waarheid. De vrouw zei: Ik weet wel dat de Mashiach [Messias] zal komen (dat betekent 'gezalfde'), wanneer Hij komt zal Hij ons alles vertellen. Yeshua zei tegen haar: Dat ben Ik, degene die met u spreekt. Op dat moment kwamen Zijn leerlingen terug, en ze verbaasden zich erover dat Hij met een vrouw in gesprek was. Toch vroeg niemand: Wat wilt u daarmee? of Waarom spreekt u met haar? De vrouw liet haar kruik staan, ging terug naar de stad en zei tegen de mensen daar: Kom mee, er is iemand die alles van mij weet. Zou dat niet de Mashiach zijn? Toen gingen de mensen de stad uit, naar Hem toe. Intussen zeiden de leerlingen tegen Yeshua: Rabbi, U moet iets eten. Maar Hij zei: Ik heb voedsel dat jullie niet kennen. Zou iemand Hem iets te eten gebracht hebben? zeiden ze tegen elkaar. Maar Yeshua zei: Mijn voedsel is: de wil doen van Hem die Mij gezonden heeft en Zijn werk voltooien. Jullie zeggen toch: Nog vier maanden en dan komt de oogst? Ik zeg jullie: kijk om je heen, dan zie je dat de velden rijp zijn voor de oogst! De maaier krijgt zijn loon al en verzamelt vruchten voor het eeuwige leven, zodat de zaaier en de maaier tegelijk feest kunnen vieren. Hier is het gezegde van toepassing: De een zaait, de ander maait. Ik stuur jullie eropuit om een oogst binnen te halen waarvoor je geen moeite hebt hoeven doen; dat hebben anderen gedaan en jullie maken hun werk af. In die stad kwamen veel Samaritanen tot geloof in Hem door het getuigenis van de vrouw: Hij weet alles van me. Ze gingen naar Hem toe en vroegen Hem bij hen te blijven. Toen bleef Hij nog twee dagen. Nog veel meer mensen kwamen tot geloof door wat Hij zei; ze zeiden tegen de vrouw: Wij geloven nu niet meer om wat jij gezegd hebt, maar we hebben Hem zelf gehoord en we weten dat Hij werkelijk de Redder van de wereld is!"* (יוחנן Yochanan [Johannes] 4:4-42, NBV). **Bahasa Indonesia:** *"dan seharusnyalah Dia melintas melalui Samaria. Oleh karena itu Dia tiba di sebuah kota Samaria yang disebut Sikhar, di*

dekat sebidang tanah yang Yakub telah memberikan kepada anaknya, Yusuf; dan di sana ada sumur Yakub. Kemudian Yeshua, tatkala merasa letih karena perjalanan itu, Dia duduk sedemikian rupa di tepi sumur itu. Waktu itu kira-kira jam keenam. Datanglah seorang wanita dari Samaria untuk menimba air. Yeshua berkata kepadanya: Berilah minum kepada-Ku! Sebab, para murid-Nya telah pergi ke kota, agar mereka dapat membeli makanan. Lalu wanita Samaria itu berkata kepada-Nya: Bagaimana Engkau, selaku seorang Yahudi, meminta minum dari padaku, sebagai seorang wanita Samaria? Sebab orang-orang Yahudi tidak bergaul dengan orang-orang Samaria. Yeshua menjawab dan berkata Kepadanya: Sekiranya engkau telah mengetahui karunia Elohim, dan siapa Dia yang sedang berkata kepadamu: Berilah minum kepada-Ku, niscaya engkau telah meminta kepada-Nya, dan Dia telah memberikan kepadamu air yang hidup. Wanita itu berkata kepada-Nya: Tuan, Engkau tidak mempunyai timba, dan sumur ini dalam. Lalu dari mana Engkau memperoleh air yang hidup? Engkau tidak lebih besar daripada Yakub bapak kami, yang telah memberikan sumur ini kepada kami, dan dia telah minum dari padanya, juga anak-anaknya dan ternaknya. Yeshua menjawab dan berkata kepadanya: Setiap orang yang minum dari air ini, dia akan haus lagi; tetapi siapa yang telah minum dari air yang akan Kuberikan kepadanya, dia sekali-kali tidak akan pernah haus sampai selamanya, sebaliknya air yang akan Kuberikan kepadanya, itu akan menjadi mata air di dalam dirinya, yang terus memancar sampai hidup yang kekal. Wanita itu berkata kepada-Nya: Tuan, berikanlah kepadaku air itu, supaya aku tidak akan haus bahkan aku tidak perlu datang ke sini untuk menimba air. YESUS berkata kepadanya: Pergilah, panggillah suamimu, dan datanglah ke sini! Wanita itu menjawab dan berkata: Aku tidak mempunyai seorang suami! Yeshua berkata kepadanya: Engkau berkata benar: Aku tidak mempunyai seorang suami. Sebab engkau sudah mempunyai lima orang suami, dan yang sekarang engkau miliki, dia bukanlah suamimu. Engkau telah mengatakan hal ini benar. Wanita itu berkata kepada-Nya: Tuan, aku menduga bahwa Engkau adalah seorang nabi. Para leluhur kami menyembah di gunung ini, tetapi kamu mengatakan bahwa di Yerusalemlah tempat di mana seharusnya menyembah. Yeshua berkata kepadanya: Hai wanita, percayalah kepada-Ku, bahwa waktunya sedang datang, saat kamu akan menyembah kepada Bapa bukan di gunung ini, bukan pula di Yerusalem. Kamu menyembah apa yang tidak kamu kenal, kami menyembah apa yang telah kami kenal, karena keselamatan itu berasal dari orang-orang Yahudi. Namun waktunya sedang tiba, dan itu adalah sekarang, manakala para penyembah yang benar akan menyembah kepada Bapa dalam roh dan kebenaran. Sebab Bapa pun sedang mencari orang-orang yang menyembah Dia seperti itu. Elohim itu Roh, dan mereka yang menyembah Dia seharusnyalah menyembah dalam roh dan kebenaran. Wanita itu berkata kepada-Nya: Aku tahu bahwa Mesias -yang disebut Kristus- sedang datang. Pada waktu Dia itu datang, Dia akan memberitakan kepada kami segala sesuatu. Yeshua berkata kepadanya: Akulah Dia, yang sedang berbicara kepadamu. Dan pada saat itu datanglah murid-murid-Nya, dan mereka heran bahwa Dia sedang bercakap-cakap dengan seorang wanita; meskipun demikian tidak seorang pun berkata: Engkau sedang mencari apa? Atau: Mengapa Engkau bercakap-cakap dengannya? Kemudian wanita itu meninggalkan tempayan airnya dan dia pergi ke dalam kota serta berkata kepada orang-orang: Mari, lihatlah seorang yang telah mengatakan kepadaku segala sesuatu apa saja yang telah aku lakukan. Bukankah Dia ini Mesias? Sebab itu mereka keluar dari kota itu dan datang kepada-Nya. Dan sementara itu, para murid terus meminta Dia sambil berkata: Rabi, makanlah! Namun Dia berkata kepada mereka: Untuk makan, Aku mempunyai makanan yang tidak kamu ketahui. Lalu para murid berkata seorang terhadap yang lain: Adakah seseorang yang telah membawakan sesuatu kepada-Nya untuk makan? Yeshua berkata kepada mereka: Makanan-Ku adalah bahwa Aku dapat melakukan kehendak Dia yang telah mengutus Aku, dan menyelesaikan pekerjaan-Nya. Bukankah kamu berkata bahwa masih ada empat bulan lagi dan penuaian itu tiba. Lihatlah, Aku berkata kepadamu, angkatlah matamu dan pandanglah ladang-ladang itu, karena mereka telah menguning siap untuk penuaian. Dan orang yang menuai, dia menerima upah dan dia mengumpulkan buah bagi hidup yang kekal, sehingga baik yang menabur maupun yang menuai, dia akan bersukacita bersama-sama. Sebab dalam hal ini perkataan itu benar, bahwa yang menabur itu berbeda, yang menuai pun berbeda. Aku mengutus kamu untuk menuai apa yang kamu tidak bersusah payah, orang-orang lain telah bersusah payah dan

kamu telah mendapat bagian berkenaan dengan jerih lelah mereka. Dan dari kota itu, banyak orang Samaria telah percaya kepada-Nya karena perkataan wanita yang bersaksi: Dia telah mengatakan kepadaku segala sesuatu apa saja yang telah aku perbuat. Kemudian, tatkala orang-orang Samaria itu datang kepada-Nya, mereka meminta-Nya untuk tinggal bersama mereka. Dan Dia tinggal di sana dua hari. Dan lebih banyak lagi orang yang percaya karena firman-Nya. Dan mereka berkata kepada wanita itu: Kami percaya, bukan lagi karena perkataanmu, karena kami sendiri telah mendengarkan dan kami mengetahui bahwa Dia inilah sesungguhnya Mesias, Juruselamat dunia!"

Toen Yeshua door Samaria trok, raakte Hij bij een waterput in gesprek met een inheemse vrouw. Zij was nogal verwonderd dat Hij als Jood aan haar als Samaritaanse te drinken vroeg, want Joden gingen toentertijd niet om met Samaritanen en religieuze Joodse mannen spraken sowieso al niet met vreemde vrouwen. Ook een hedendaagse chassidische Jood zou dit zeer zeker niet doen!

Al gauw kwam hun gesprek daardoor op het geloof. Daarbij valt mij meteen op, dat Hij in vers 12 zonder tegenspraak de bewering van de vrouw accepteerde, dat zij en haar volk afstammelingen zijn van Ya'aqov [Jakob], want zij noemde hem immers *"onze voorvader"*. Dit bewijst dus, dat Yeshua, in tegenstelling tot de meeste Joodse geestelijke leiders, de Samaritanen dus wel als Israëlieten erkende. Uit de daaruit voortvloeiende dialoog waarin Yeshua liet blijken, dat Hij alles van haar privéleven afwist, kwam de vrouw tot de conclusie, dat deze vreemdeling een profeet moest zijn. Daarom durfde zij het nu ook aan om de oude strijdvraag tussen de Samaritanen en de Joden ter sprake te brengen en Hem te vragen hoe Hij over de kwestie van de heilige plaatsen dacht. Ze wees Hem erop dat de Gerizim de heilige berg van de Samaritanen is. Hoewel hun tempel ten tijde van hun gesprek al lang niet meer bestond, aanbaden de Samaritanen de Eeuwige nog altijd op de berg Gerizim, die volgens hun traditie de door G'd gekozen plaats van aanbidding zou zijn en niet Jeruzalem zoals de Joden geloofden. Natuurlijk had Yeshua haar als Jood zijnde naar waarheid kunnen zeggen, dat de tempel in Jeruzalem het huis van Zijn Vader is, maar Hij verraste de vrouw met het merkwaardige antwoord, dat de tijd nu gekomen zou zijn, dat beide heilige plaatsen, zowel de stad Jeruzalem alsook de berg Gerizim, hun betekenis als primaire plaats van aanbidding zouden verliezen en dat de gelovigen niet meer zouden hoeven te kiezen tussen beiden, maar Hij wees haar er wel nadrukkelijk op, dat de Redder van wereld uit het Joodse volk komt. Hij verzekerde haar dat de plaats van verering er niet langer toe zou doen, maar dat de ware aanbidding door Ruach haQodesh [de Heilige Geest] wordt bewerkt.

In de reactie op de woorden van Yeshua vind ik het zeer opmerkelijk, dat de Samaritaanse vrouw de Hebreeuwse term Mashiach [Messias] gebruikte. Net de Joden verwachten ook de Samaritanen weliswaar een eschatologische figuur, maar niet als koning, meer in de zin van een grote leraar en profeet. Op grond van דברים D'varim [Deuteronomium - Ulangan] 18:15 zien vele Samaritanen, die evenals de chassidische Joden in reïncarnatie geloven, in het Hebreeuws גלגול נשמות Gil'gul neshamot [verhuizing van de zielen] genaamd, in hem een Moses Redivivus, een terugkerende, uit de dood herrezen Moshe [Mozes], die in Hebreeuwse teksten משה שישוב Moshe sheYashuv genoemd wordt, want in deze tekst zegt Moshe zelf tegen de Israëlieten: *"Een profeet uit uw midden, uit uw broederen, zoals ik ben, zal de Eeuwige, uw G'd, u verwekken; naar Hem zult gij luisteren!"* **Bahasa Indonesia:** *"Tuhan, Elohimmu, akan membangkitkan bagimu seorang nabi dari antaramu, dari saudara-saudaramu, seorang yang seperti aku, kamu harus mendengarkan dia!"* En in de verzen 17 en 18 vervolgt Moshe: *"Toen zeide de Eeuwige tot mij: Het is goed, wat zij gesproken hebben; een profeet zal Ik hun verwekken uit het midden van hun broederen, zoals gij zijt; Ik zal Mijn woorden in Zijn mond leggen, en Hij zal alles tot hen zeggen, wat Ik Hem gebied. De man, die niet luistert naar de woorden welke Hij in Mijn naam spreken zal, van die zal Ik rekenschap vragen!"* (NBG). **Bahasa Indonesia:** *"Dan Tuhan berfirman kepadaku: Mereka telah melakukan yang baik sesuai dengan yang telah mereka katakan. Aku akan membangkitkan seorang nabi bagi mereka dari antara saudarasaudara mereka seperti engkau, dan Aku akan menaruh firman-Ku dalam mulutnya, dan dia akan mengatakan kepada mereka semua yang akan Aku perintahkan kepadanya!"* Vandaar dat de Samaritaanse vrouw gezegd heeft: *"Ik weet, dat de Mashiach [Messias] komt, die Christus*

genoemd wordt; wanneer die komt, zal Hij ons alles verkondigen!" **Bahasa Indonesia:** *"Aku tahu bahwa Mesias -yang disebut Kristus- sedang datang. Pada waktu Dia itu datang, Dia akan memberitakan kepada kami segala sesuatu!"* Deze belangrijke profeet, die in een Samaritaanse tekst uit de 4e eeuw Taheb [de Terugkerende ofwel de Hersteller] genoemd wordt, zal het koningschap van Israël herstellen, de verborgen tabernakel en de heilige voorwerpen onder de berg Gerizim naar boven brengen en het heiligdom weer oprichten. Dit zal het begin inluiden van een tijdperk van g'ddelijke genade (מימר מרקה Memar Marqah 4:7 en 12). Door bewust Joodse terminologie te gebruiken en de door Moshe [Mozes] aangekondigde profeet Mashiach te noemen, liet de Samaritaanse vrouw zien, dat zij ervoor koos om de muur van taboes te doorbreken zoals ook Yeshua zelf deed.

Haar verwijzing naar de komende Mashiach vormde de aanleiding voor Zijn zelf-openbaring. Het geheel onverwachte antwoord van Yeshua zal wel een enorme schok voor deze vrouw geweest zijn, want zonder te aarzelen zei Hij rondweg: *"**Ik ben het**, Ik, die met u spreekt!"* In tegenstelling tot Zijn houding jegens de geestelijke leiders van Israël maakte Yeshua aan deze eenvoudige Samaritaanse vrouw rechtstreeks Zijn ware identiteit bekend. Met deze glasheldere onverbloemde uitspraak gaf Hij haar niet alleen te verstaan dat Hij zowel de Taheb alsook de Mashiach in één en dezelfde Persoon is, maar volgens Yochanan [Johannes] zelfs méér dan dat, want de woorden "Ik ben" herinneren ons aan G'ds naam! En hoe reageerde ze daarop? Ze liet haar kruik bij de waterput staan en ging de stad in om van Hem te getuigen. In vers 39 lezen wij, dat in die stad veel Samaritanen tot geloof in Hem kwamen door het getuigenis van de vrouw. Maar daar bleef het niet bij, want in de verzen 40 t/m 42 beschrijft Yochanan de spontane reactie van deze mensen: *"Ze gingen naar Hem toe en vroegen Hem bij hen te blijven. Toen bleef Hij nog twee dagen. Nog veel meer mensen kwamen tot geloof door wat Hij zei; ze zeiden tegen de vrouw: Wij geloven nu niet meer om wat jij gezegd hebt, maar we hebben Hem zelf gehoord en we weten dat Hij werkelijk de Redder van de wereld is!"* **Bahasa Indonesia:** *"Kemudian, tatkala orang-orang Samaria itu datang kepada-Nya, mereka meminta-Nya untuk tinggal bersama mereka. Dan Dia tinggal di sana dua hari. Dan lebih banyak lagi orang yang percaya karena firman-Nya. Dan mereka berkata kepada wanita itu: Kami percaya, bukan lagi karena perkataanmu, karena kami sendiri telah mendengarkan dan kami mengetahui bahwa Dia inilah sesungguhnya Mesias, Juruselamat dunia!"*

De Samaritaanse volgelingen van Yeshua

Yeshua heeft na Zijn gesprek met de Samaritaanse vrouw in de verzen 37 en 38 tegen Zijn tal'midim [discipelen] gezegd: *"De een zaait, de ander maait. Ik stuur jullie eropuit om een oogst binnen te halen waarvoor je geen moeite hebt hoeven doen; dat hebben anderen gedaan en jullie maken hun werk af!"* **Bahasa Indonesia:** *"Sebab dalam hal ini perkataan itu benar, bahwa yang menabur itu berbeda, yang menuai pun berbeda. Aku mengutus kamu untuk menuai apa yang kamu tidak bersusah payah, orang-orang lain telah bersusah payah dan kamu telah mendapat bagian berkenaan dengan jerih lelah mereka!"* Dit heeft Filippus daadwerkelijk ondervonden toen hij naar Samaria ging om daar de blijde boodschap te verkondigen: *"Filippus ging naar de stad Shom'ron [Samaria], en verkondigde hun de Mashiach [Messias]. Alle inwoners luisterden met grote belangstelling en vol ontzag naar wat hij zei toen ze de wonderen zagen die hij verrichtte: veel mensen werden bevrijd van onreine geesten, die hen onder luid geschreeuw verlieten, en tal van verlamden en kreupelen werden genezen. Daarover ontstond grote vreugde in de stad. Voordien had een zekere Shim'on [Simon] in de stad magie bedreven en de bevolking versteld doen staan. Hij beweerde over bijzondere gaven te beschikken, en iedereen, van groot tot klein, keek vol ontzag naar hem op omdat ze werkelijk meenden dat de grote macht van G'd in hem zichtbaar werd. Hij boezemde de bevolking ontzag in omdat hij hen geruime tijd verbaasd had met zijn magische kunsten. Maar toen Filippus hen door zijn verkondiging van het koninkrijk van G'd en de naam van Yeshua haMashiach [Jezus Christus] tot geloof had gebracht, lieten ze zich dopen, mannen zowel als vrouwen. Ook Shim'on aanvaardde het geloof, en na zijn doop bleef hij voortdurend bij Filippus; en hij stond versteld van de tekenen en de machtige wonderen die hij zag gebeuren!"* (מפעלות Mif'alot [Handelingen - Kisah para

Rasul] 8:5-13, NBV). **Bahasa Indonesia:** *"Dan Filipus, setelah turun ke kota Samaria, dia memberitakan Mashiach [Mesias] kepada mereka. Dan kerumunan orang itu terus memberi perhatian dengan satu hati pada apa yang dikatakan oleh Filipus ketika mereka mendengarkan dan melihat tanda-tanda yang selalu ia lakukan. Sebab banyak orang yang memiliki roh-roh najis, sambil berteriak dengan suara nyaring, roh-roh itu keluar; dan banyak orang yang menderita lumpuh dan yang timpang, telah disembuhkan. Dan sukacita besar terjadi di kota itu. Dan, ada seseorang dengan nama Simon, dia sudah lama berada di kota itu sambil mempraktekkan sihir dan menakjubkan bangsa Samaria seraya mengaku dirinya sendiri adalah orang besar. Semua orang, dari yang kecil sampai yang besar menaruh perhatian kepadanya, seraya berkata: Orang ini adalah kuasa besar dari Elohim! Dan mereka memberi perhatian kepadanya karena dalam waktu yang cukup lama, dengan sihirnya itu ia telah menakjubkan mereka. Namun, ketika mereka percaya pada Filipus yang menginjilkan hal-hal mengenai kerajaan Elohim dan Nama Yeshua haMashiach [Yesus Kristus], mereka dibaptiskan, baik pria maupun wanita. Bahkan Simon sendiri pun percaya, dan setelah dibaptis, ia dengan tekun terus bersama Filipus, dan ketika melihat tanda-tanda dan mukjizat-mukjizat besar terjadi, kagumlah dia!"*

Dat de verkondiging van Filippus onder de Samaritanen zo'n geweldig resultaat had was te danken aan het feit, dat velen van hen Yeshua al kenden door het getuigenis van de vrouw en door hun persoonlijke ontmoeting met Hem in Sichar. Er was dus inderdaad al gezaaid en Filippus kon nu oogsten. Dit bleef ook in Judea niet onopgemerkt: *"Toen de apostelen in Jeruzalem hoorden dat de inwoners van Samaria het woord van G'd hadden aanvaard, stuurden ze Kefa [Petrus] en Yochanan [Johannes] naar hen toe. Nadat ze waren aangekomen, baden ze dat ook de Samaritanen Ruach haQodesh [de Heilige Geest] mochten ontvangen, want deze was nog op niemand van hen neergedaald; ze waren alleen gedoopt in de naam van Yeshua haAdon [de Heer Jezus]. Na het gebed legden Kefa [Petrus] en Yochanan [Johannes] hun de handen op, en zo ontvingen ze de Heilige Geest. (...) Nadat Kefa [Petrus] en Yochanan [Johannes] getuigenis hadden afgelegd van de Heer en Zijn boodschap hadden verkondigd, aanvaardden ze de terugreis naar Jeruzalem en brachten het evangelie in tal van dorpen in Samaria!"* (מִפְעָלוֹת Mif'alot [Handelingen - Kisah para Rasul] 8:14-17 en 25, NBV). **Bahasa Indonesia:** *"Dan setelah para rasul di Yerusalem mendengar bahwa orang Samaria telah menerima firman Elohim, mereka mengutus Petrus dan Yohanes kepada mereka, yang ketika tiba, keduanya berdoa bagi mereka supaya mereka menerima Ruach haQodesh [Roh Kudus]. Sebab Dia belum turun ke atas seorang pun di antara mereka, tetapi mereka hanya telah dibaptis ke dalam Nama Tuhan Yeshua. Kemudian, keduanya menumpangkan tangan ke atas mereka dan mereka pun menerima Roh Kudus. (...) Kemudian, setelah keduanya bersaksi dengan sungguh-sungguh, dan setelah memperkatakan firman Tuhan, mereka kembali ke Yerusalem dan mereka menginjili banyak desa di Samaria!"* Vers 25 in Het Boek: *"Petrus en Johannes verzekerden de Samaritanen dat zij hen als broeders erkenden. Nadat zij hadden gezegd wat hun door G'd was opgedragen, vertrokken zij weer naar Jeruzalem. Onderweg maakten zij in vele Samaritaanse dorpen het Goede Nieuws van Jezus Christus bekend!"* De reden waarom de bekeerde Samaritanen ook na hun doop nog niet de Heilige Geest mochten ontvangen is, dat ze door de Joodse volgelingen van Yeshua eerst volledig als broeders en zusters moesten worden erkend om daarmee ook de eenheid van de Israëlieten te herstellen en de Joden met de Samaritanen te herenigen in de naam van Yeshua. Door de handoplegging van de apostelen werd de wederzijdse aanvaarding en eenmaking van de eerste messiasbelijdende gemeente in Israël bezegeld en ontvingen ook de Samaritaanse volgelingen van Yeshua de Ruach haQodesh.

Hun werk onder de Samaritanen werd rijkelijk gezegend, want iets verderop lezen wij: *"In heel Judea en Galilea en Samaria leefde de gemeente in vrede en kwam tot bloei. De gelovigen leefden in ontzag voor de Eeuwige, en dankzij de bijstand van Ruach haQodesh [de Heilige Geest] nam hun aantal steeds meer toe!"* (מִפְעָלוֹת Mif'alot [Handelingen - Kisah para Rasul] 9:31). **Bahasa Indonesia:** *"Kemudian sesungguhnya, gereja-gereja di seluruh Yudea dan Galilea dan Samaria memperoleh damai sejahtera, sambil dibangun dan bergerak maju dalam takut akan Tuhan dan dalam penghiburan Roh Kudus, mereka terus dilipatgandakan!"* Baruch HaShem!

Conclusie:

Met hun stellige opvatting betreffende de berg Gerizim als heiligste plaats van Israël wijken de Samaritanen weliswaar af van de Joodse interpretatie, maar voor de rest blijkt uit alles, dat zij beslist geen mengvolk zijn, maar directe nakomelingen van de stammen Levi, Efrayim [Efraïm] en M'nashe [Manasse]. Omvangrijke genetische studies naar de hedendaagse Samaritanen en historische inzichten hebben namelijk aangetoond, dat de oorspronkelijke inheemse Israëlitische Samaritanen zich strikt afzijdig hielden van de heidense Samaritanen en dat er geen grootschalige vermenging heeft plaatsgevonden met deze migranten, die zich in de Samaritaanse steden hadden gevestigd. Als dit wel het geval was geweest, dan zou dit duidelijk zichtbaar moeten zijn in de genetische structuur van de huidige Samaritanen, hetgeen echter niet het geval is. Hun autosomaal DNA, het genetische materiaal dat zich in de 22 paren van niet-geslachtsgebonden chromosomen in de celkern bevindt, laat juist zien, dat zij puur een Levantijnse bevolkingsgroep zijn en vooral het Y-chromosoom, de vaderlijke lijn, wijst erop, dat hun mannelijke voorouders direct teruggaan op de Israëlitische bevolking van vóór de Assyrische invasie, die in 722 v.g.t. plaatsvond.

Twee inscripties, daterend van 250-175 v.g.t. en 150-50 v.g.t., die op het Griekse eiland Delos werden gevonden, getuigen van de Samaritaanse zelfdefinitie in de Hellenistische periode waaruit hun ware identiteit blijkt. In deze inscripties, waarin zij het brengen van offers op de heilige berg Gerizim vermelden, noemen de Samaritanen zichzelf in het Hebreeuws B'nei Yis'ra'el [kinderen van Israël]. Daarom moesten ook Rabbi Akiva en Shimon ben Gamliel, twee in hoog aanzien staande Joodse geestelijke leiders, uiteindelijk toegeven: *"Een Samaritaan is in alle opzichten gelijk aan een Israëliet."* Rabbi Shimon ben Gamliel heeft daar zelfs nog aan toegevoegd: *"Wat betreft de geboden die de Samaritanen net als wij naleven, zijn ze zelfs nog nauwgezetter dan wij!"* Dat zien we ook duidelijk terug in de naleving van het gebod om je naaste lief te hebben als jezelf, dat de barmhartige Samaritaan met gevaar voor zijn eigen leven voorbeeldig in praktijk bracht, waarop Yeshua tegen de Joodse wetgeleerde zei: *"Ga heen en doe hetzelfde!"* (Lucas 10:37). **Bahasa Indonesia:** *"Pergilah, dan engkau, berbuatlah sama seperti itu!"* Amen!

Werner Stauder